

(велике місто чи село), а також на рівні матеріальної забезпеченості (наявність домашнього комп'ютера, можливість підключення до мережі Internet). І ця проблема може бути частково вирішена саме в процесі навчання у ВНЗі — через максимальне впровадження інформаційних технологій у навчальні завдання і використання їх можливостей на заняттях; через надання вільного доступу всім студентам до комп'ютерів і мережі Internet у комп'ютерних центрах університетів. Актуальним є і питання створення мережі додаткових курсів по окремим розділам комп'ютерних наук.

Узагальнюючи вищенаведене, можна визначити такі компоненти інформаційної компетентності:

— вільне володіння можливостями інформаційних технологій у професійній діяльності;

— знання правових аспектів при використанні інформаційних ресурсів (авторські права, рівні захисту інформації (цілком таємна, захищена, умовно захищена тощо);

— знання основних ризиків безпеки інформації, володіння методами її захисту;

— демократизація суспільства, що передбачає правові гарантії особистості на доступ до отримання потрібної інформації і захист конфіденційної;

— високий ступінь інформаційної культури, що відображується у неможливості використання інформації з метою її викривлення, подання в неправдивому вигляді, з метою нанесення моральної та матеріальної шкоди іншим;

— застосування засобів і методів пошуку, обробки та аналізу інформації у різних видах діяльності;

— психологічна готовність до ефективного застосування інформаційних технологій;

— здатність постійно оновлювати свої знання, навчатися протягом життя.

*С. М. Дубовик, викл.,
кафедра педагогіки та психології*

**ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ШЛЯХОМ ФОРМУВАННЯ
У НИХ ПРОДУКТИВНОГО СТИЛЮ
ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ**

Основним показником успішної діяльності закладу вищої освіти є професійна успішність його випускників.

Ринкові відносини диктують необхідність відбору спеціалістів на конкурентній основі, які здатні забезпечити виробництво конкурентних на ринку товарів та послуг.

Очевидно, що конкурентоспроможність майбутніх менеджерів можлива лише за умови їх висококваліфікованої професійної підготовки у всіх напрямках, що відповідають їх основним функціям і основним видам діяльності.

Як свідчать результати наукових досліджень, «80 % робочого часу менеджери витрачають на спілкування з підлеглими, колегами по роботі і працівниками зовнішнього середовища організації» [1, с. 278]. Саме тому професіоналізм керівника визначається двома аспектами: галузево-професійними знаннями і вміннями та комунікативною компетентністю.

Відповідно, «конкурентоздатний менеджер — це лідер, у якого добре розвинуті професійно-зорієнтовані та комунікативно-технологічні здібності» [1, с. 324].

Визнаючи вагому роль комунікації у професійній діяльності менеджера, науковці у структурі якостей необхідних йому для ефективного виконання обов'язків виділяють стиль спілкування [2, с. 37].

Тож, обов'язковою умовою професійного становлення майбутніх керівників є впровадження у навчальний процес системи формування у них продуктивного стилю професійного спілкування.

Розробка вказаної системи передбачала її теоретичне обґрунтування, а саме: визначення структури продуктивного стилю професійного спілкування та, на основі її, виділення відповідних знань і вмінь, необхідних для формування вказаного стилю.

На основі аналізу наукових робіт у структурі продуктивного стилю професійного спілкування нами були виділені наступні компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та операційно-процесуальний. Останній, у свою чергу, включає в себе соціально-перцептивну, інтерактивну та комунікативну підструктури, реалізація яких передбачає відповідні вміння.

Стало очевидним, що формування продуктивного стилю професійного спілкування включає необхідність засвоєння студентами відповідних психологічних знань та знань з галузі психології спілкування, а також набуття ними комплексу вмінь та навичок, що забезпечують ефективність процесу комунікації. Завершальним етапом роботи має бути впровадження у навчальний

процес спеціально розробленої тренінгової програми з формування вказаного стилю спілкування.

Широке коло завдань, що відносяться до різних наукових галузей впевнили у необхідності розробки програми з формування продуктивного стилю професійного спілкування, яка має реалізовуватися послідовно у період вивчення декількох дисциплін, а саме: «Психологія діяльності та навчальний менеджмент» та «Комунікативні процеси у навчанні».

На етапі вивчення курсу «Психологія діяльності та навчальний менеджмент» у студентів формується певний комплекс знань із загальної психології, з особливостей міжособистісних стосунків та соціальних аспектів поведінки; відбувається усвідомлення своїх індивідуально-психологічних особливостей, більш глибоке та адекватне розуміння оточуючих, оптимізується самооцінка в бік позитивності та об'єктивності. Така робота забезпечує об'єктивацию ставлення студентів до себе, до оточуючих, до соціальної ситуації, сприяє освоєнню ефективної соціальної взаємодії.

На вивчення курсу «Комунікативні процеси у навчанні» покладаються наступні завдання: формування у студентів комунікативних вмінь та навичок, відсутність яких може бути причиною неефективної комунікації та реалізація у навчальному процесі спеціально розробленої тренінгової програми, яка власне, і має слугувати досягненню кінцевої мети комунікативної підготовки майбутніх фахівців, а саме, формуванню продуктивного стилю професійного спілкування.

Ефективність процесу спілкування, як вже було зазначено вище, забезпечують інтерактивні, соціально-перцептивні та комунікативні вміння, що входять до складу операційно-процесуального компоненту. Відповідно на практичних заняттях ми вважаємо за доцільне особливу увагу приділяти наступним завданням та вправам: на оволодіння прийомами самопрезентації, зняття м'язового напруження та формування м'язової розкутості, управління своїм емоційним станом, використання прийомів візуального контакту, атракцією; на розвиток соціальної перцепції та емпатії, що включають роботу з організації спостереження і аналізу поведінки вчителів, учнів, ситуацій, завдання з розвитку рефлексії, вправи та ігри на розвиток чутливості до невербальних засобів комунікації, психогімнастика; на оволодіння технікою мовлення, інтонаційною варіативністю цього мовлення, вмінням управляти силою голосу та здійснювати емоційно-експресивний вплив на партнерів зі спілкування, вмінням актив-

ного слухання, вмінням використовувати прийоми невербального спілкування як засобу збагачення своїх комунікативних способів та прийомів.

Тренінгова програма щодо формування продуктивного стилю професійного спілкування у студентів передбачає: узагальнення попередніх уявлень студентів щодо ефективної взаємодії; формування знань щодо сутності продуктивного стилю професійного спілкування, його ролі в оптимізації стосунків з оточуючими, умов його реалізації; закріплення мотивації розвитку та застосування вказаного стилю як одного із важливих чинників досягнення професійного успіху, аналіз ситуацій та виконання вправ щодо апробації та оптимізації професійного стилю спілкування.

Результати роботи, здійсненої нами у вищевказаному напрямку дозволяють зробити висновки по те, що сформовані комунікативні вміння та продуктивний стиль професійного спілкування у майбутніх менеджерів впливає на їх конкурентоспроможність у двох аспектах: 1) забезпечують їх готовність до ефективного виконання професійних функцій та обов'язків; 2) забезпечують психологічну та комунікативну готовність до співбесіди на етапі працевлаштування, що надає пошукачам роботи значної переваги.

Література

1. *Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М.* Організація праці менеджера: Навч. посіб. для студентів економічних вузів. — К.: Кондор — 2003. — 414 с.
2. *Кукура С. П., Мерзляков И. П.* Менеджмент : подготовка управленческих кадров. —М.: ОАО «Изд-во «Экономика», 1998. — 205 с.

О. С. Дуброва, канд. екон. наук, старш. викл.,
кафедра економіки підприємств

ВПЛИВ ОСОБИСТІСНИХ І ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ВИКЛАДАЧА НА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ НА РИНКУ ПРАЦІ

Конкурентноздатність випускника економічного вузу на ринку робочої сили визначається відношенням його якості і ресурсів,